

מיסוי מקובלים, אדמו"רים, רבנים ורועים רוחניים/2

בימים אלו התפרסם פסק הדין בערעורו של הרב יקותיאל אבוחצירא לבית המשפט העליון וממנו עולה תמונה קשה אף יותר מאשר מהערכאה הראשונה.

להלן סקירה מתומצתת של המצב החוקי לפני פסקי הדין, שילוב פסקי הדין והעולה מהם:

המצב עובר לפסקי הדין

לפי חוזר מס הכנסה (2016/1) הכלל הוא כי כאשר התשלום ניתן כתמורה לשירות (כמו ברכה, יעוץ) יש חיוב מס ואם הוא ניתן בגין אמונה דתית ולא עבור שירות אין חיוב מס. כמובן שלפי גישה זו הרבה תלוי בעובדות ופעמים רבות קיים קושי ראייתי.

פסק הדין בבית המשפט המחוזי (פברואר 2019)

כל תשלום שמהותו היא הרצון לשמר את מעמדו של הרב מקבל התמיכה או החצר והשושלת אותו הוא ממשיך ומקיים חייב מס. זאת מתוך הנחה כי עצם קיומו של מוסד שהוא הרב או החצר או השושלת, עצם קיומו של הרב, הוא התמורה שמקבל התורם וממילא מדובר בתשלום עבור שירות. בכך שהרב לומד תורה הוא גדול בתורה יש משום שירות לקהל.

לא זו בלבד אלא גם מתנות לאירועים אישיים מעל לסכומים שמקובל לתיתם בחתונה של אדם רגיל מהווים הזדמנות להענקת תשלומים אלו בגין השירות הכללי של קיום איש הדת או החצר.

רק תשלומים שהרב הצליח להראות כי הועברו על ידו לשימוש הקהילה נפטרו ממס.

לגישת ערכאה זו מדובר בהכנסה ממשלח יד היות ומעמדו ותפקידו של הרב הם המקור להכנסה זו והרב משקיע את זמנו במשלח יד זה של לימוד ופעילות רוחנית.

להרחבה – ראה בקישור <https://rv-cpa.com/wp-content/uploads/2019/02/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%9C%D7%99%D7%9D.pdf>

על פסיקה זו הוגש ערעור לבית המשפט העליון וזה אישר את פסק הדין במחוזי, חידד נקודות מסוימות ואף פתח פתח להחמיר על פסק הדין של בית המשפט המחוזי.

פסק הדין בבית המשפט העליון (אוקטובר 2020)

בית המשפט העליון דחה את הערעור. עקרי נימוקיו דומים לנימוקי בית המשפט המחוזי ונזכיר כאן רק את התוספות הממשיות שזה הוסיף.

ראשית נפסק כי ההכנסה יכולה להיות הכנסה או לפי סעיף 2(1) לפקודת מס הכנסה [עסק ומשלח יד], או לפי סעיף 2(10) לפקודה, ובית המשפט נטה יותר כי המתאים הוא אכן 2(10). אין לכך כמעט כל נפקותא מלבד מקרים נדירים.

שנית – בית המשפט המחוזי חייב במס רק את הסכומים ששמשו לרב ולמשפחתו אך לא סכומים שניתנו ע"י הרב שימוש הקהילה. בית המשפט העליון כתב כי היות והכספים ניתנו כאשר "שיקול הדעת בחלוקת הכספים המתקבלים בין שימוש אישי מצד הרב ובני ביתו לבין מתן צדקה לנזקקים ותמיכה במוסדות תורניים, מסור לרב ולאשתו באופן בלעדי". לפיכך מתח בקורת במרומוז על בית המשפט המחוזי שפטר ממס סכומים שהועברו לצרכי הקהילה. וקבע כי ניתן להבין זאת רק לאור "ראשוניות פסק הדין". מתיחת הבקורת נתלתה בכך שלא נוהלו ספרים ע"י הרב שבהם מצויין מה התקבל כצינור עבור הציבור ולא הוגשו דוחות עבור סכומים אלו וכן כי הפטור ניתן רק למוסדות ציבור רשומים. ברם, חשוב לציין כי עמדת מס הכנסה היא שכאשר אדם מקבל סכומים כתקבול היכול להתפרש כתקבול חייב מס אצלו והתקבול מלווה בהתניה לחלק את הסכום לצרכי צבור, אזי אם הסמכות להחליט למי לחלק הינה אצל המקבל הוא חייב במס. עמדה זו רחוקה מלהיות נכונה מספיקות (לפחות באשר לתביעת החלוקה כהוצאה, שבדרי"כ מאיינת את הרווח) אולם עד שהנושא לא יתברר קיים סיכון משמעותי לחיוב במס.

מסקנות:

- המסקנה העולה מפסק הדין היא, כי מקובלים, אדמו"רים או רבנים הנתמכים ע"י יחידים או ע"י הקהילה או מוסדות באופן משמעותי ובמחזוריות, כאשר מעצם המעמד צפוי מראש כי יהיו תקבולים, חשופים לשומה ממס הכנסה ולחיוב ניהול ספרים כעוסק.
- יצויין עוד כי משכך קיימם גם חיוב בדמי ביטוח לאומי ואפשרות משמעותית כי גם מע"מ יראה בכך עסקה החייבת במע"מ.
- גם כאשר הועברו כספים לצרכי הקהילה, כל עוד אין הדבר נראה בספרים שנוהלו לפי הוראות ניהול ספרים יש חשיפה משמעותית למס.
- אף כאשר יש רישום כזה בספרים יתכן חיוב מס אם אין יעוד מפורש של התורם המצביע למי לתת את הכסף. אמנם מנגד קיימת הוצאה – ההתחייבות לתת לקהילה, אך עדיין קיימת חשיפת מע"מ (שהרי על התרומה לקהילה אין מע"מ תשומות)..
- ישנן אמירה ממש בשלהי פסה"ד שלפיהן יתכן ועולה כי כל מלגה שמקבל אברך בכולל תהיה חייבת במס. ספק אם לכך היתה הכוונה.

- כפי שהערנו בחוזר הקודם, פסק דין זה מעמיד סימן שאלה גדול על פטור ממס מצד המקבל בהסדר של יששכר וזבולון.
- לא זו בלבד אלא תיתכן השפעה גם על אדם המחזיק באופן קבוע בתלמיד חכם או מדען או אמן. יתכן מאוד כי לפי פסק הדין התשלום יחוייב כהכנסה.
- פסק הדין, הלוקח בחשבון את הנאת הקהילה מעצם לימודו של הרב ומעצם קיומו וטוען כי זה אינטרס דתי של אנשי הקהילה, פותח פתח מעניין לתשלום לרב או לאדמו"ר ע"י מוסד ציבורי אף שאין מצד הרב או האדמו"ר כל פעילות ישירה עבור העמותה. הרי בית המשפט החליט כי קיומו של הרב ועיסוקו הינם אינטרס דתי של הקהילה. פעילות זו אף תוכל לזכות באישור לפי סעיף 46. לאור פסק הדין יתכן ואף מגבלות החשכ"ל ומ"ה (למי שיש לו זכאות לסעיף 46) לגבי תקרת שכר אינן חלות שהרי עצם התשלום הוא מטרה ציבורית. מעניין אם מס הכנסה והחשכ"ל אכן יתפסו את פסק הדין ברצינות במקרה כזה. ספק רב.

בכבוד רב

רודניק וורצל ושות'

רואי חשבון